

Թրֆական կառավարութիւնը պէտք է քննարկուի Հայոց Ցեղասպանութիւնը եւ հաշուետու ըլլալ նախորդ կառավարութեան ռեֆորմներուն

Սփիւռֆահայերու երբեքէ ամենէն հոծ թիւը հաւաքուած է Իսթանպուլի մէջ՝ հարիւրամեակը թրֆական խմբաւորումներու հետ ոգեկոչելու համար

(Իսթանպուլ, 21 Ապրիլ 2014) Հայոց Ցեղասպանութեան հարիւրամեակի նախօրեակին, թրֆական եւ ամերիկահայ կազմակերպութիւններ՝ իրենց քննարկութեամբ մրցանիւ կոտորող սփիւռֆահայ մասնակիցներու հետ համախմբուած, կոչ ուղղած են թրֆական կառավարութեան, որպէսզի պատմական դէպքերուն համարտութիւնը քննարկուի, բացայայտ ներդրութեան խնդրանք հրապարակէ եւ հաշուետուութեան ու հատուցման ուղղութեամբ ընթանայ, DurDe եւ Project

2015 յայտնեցին այսօր Իսթանպուլ տեղի ունեցած մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին: Դար մը առաջ, օսմանեան դեկլարութեան համաձայնուած արեւելի արդիւնքը հայ քաղաքացիներու ջախջախիչ մեծ ամասնութեան մահն ու աքսորը եղած է, բայց իրերայաջորդ թրֆական կառավարութիւնները խուսափած են քննարկել կամ պատասխանատուութիւն ստանձնելէ այս էթնիկ խումբին դիտարկելու եւ համարարուած բնաջնջումին համար:

«Աւստրալի չորս ծագերէն հայերու հետ հաւաքուած ենք թրֆական կառավարութեան ուղղուած մէկ ու միասնական պատգամով՝ քննարկելու ցեղասպանութիւնը, որպէսզի կարենանք յառաջանալ հաշուետեան ծրագրի մը համբով», ըսաւ Լեւենթ Սենսելէր՝ DurDeի կողմէ: «Ինչ ալ ըլլայ մեր կառավարութեան դիրքորոշումը, կ'ուզենք աւստրալի իմացնել, որ Թուրքիոյ բազմաթիւ քաղաքացիներ կ'ընդունին հայոց դէմ գործուած ահաւոր ռեֆորմի համարտութիւնը, եւ մեր յարգանքը մատուցանել գոհերուն ու վերապրողներուն»:

Այս խմբաւորումները անցնող երկու տարիներուն գործակցած են Թուրքիոյ ու Եւրոպայի շարք մը կազմակերպութիւններու հետ՝ համարարուելու համար աւստրալի տարբեր կողմերէ հայերու մասնակցութիւնը Իսթանպուլի հարիւրամեակի ոգեկոչական ձեռնարկներուն, ներառելով՝

- Ապրիլ 22ին՝ համերգ մը Իսթանպուլի գոնկրէսներու կեդրոնին մէջ,
- Ապրիլ 24ին՝ երեկոյեան հանրաժողով Թաֆսիմի հրապարակին մօտ, ինչպէս եւ «Ցանկութիւններու Ծառ»ի մը յարգարումը հրապարակին վրայ,
- Ձեռնարկներ Սուլթան Ահմէտ հրապարակին եւ Հայտարարութեան կայարանին մօտ, ուր հայերը ձեռքարկուեցան, բանտարկուեցան ու տեղահանուեցան.

• Հոգեհանգստեան արարողութիւն մը Երզնկի հայ առաքելական գերեզմանատան մէջ, ուր Սեւակ Շահին Պալլէքընը թողուած է (Պալլէքընը թրֆական բանակը ծառայող հայ զինուոր մըն էր, որ 24 Ապրիլ 2011ին սպաննուեցաւ թուրք զինուորի մը կողմէ), եւ

- Ապրիլ 26ին՝ ակադեմիական գիտաժողով մը Հայոց Ցեղասպանութեան մասին, Իւ. Սի. Էլ. Էյ.ի եւ Իսթանպուլի Պատմութեան հիմնարկին (Tarih Vakfi) հովանաւորութեամբ գումարուած՝ Պողազիչի համալսարանին մէջ:

Project

2015 հաւաքած է սփիւռփակայեքու 200 հոգիները մրցանակային թիւով պատուիրակութիւն մը աշխարհի չորս կողմերէն, ոգեկոչումներուն մասնակցելու համար: Project

2015ի մասնակիցներու շարքին են 18 երկիրներէ՝ ֆաղաֆացիներ, ներառեալ՝ Հայաստան, Միացեալ Նահանգներ, Գանատա, Ֆրանսա, Մեծն Բրիտանիա, Գերմանիա, Հոլանտա, Պելճիք, Իտալիա, Հունգարիա, Պուրտուգալ, Միացեալ Արաբական Էմիրութիւններ, Լիբանան, Թուրքիա, Իսրայէլ, Պրագիւ, Եթովպիա եւ Հոնկ Գոնկ (Չինաստան): Ծրագրուած ձեռնարկներուն մասին տեղեկութիւններ կարելի է ձեռք բերել այցելելով www.armenianproject2015.org կայքէջը:

«Որպէս հայեր, Իսթանպուլ եկած ենք մրցանակային թիւով մեր ընտանեկան անդամներուն կոտորածը յիշատակելու եւ թրփական կառավարութեան յիշեցնելու, որ 100 տարի ետք տակաւին արդարութիւն ու հաշուետուութիւն կը փնտռենք եւ պիտի շարունակենք մեր փնտրութիւնը որքան ատեն որ պէտք ըլլայ», ըսաւ Project

2015ի վարչութեան անդամ Սառա Լիա Ուիթթըն: «Մեզ կը գտնուող տեսնել, որ Թուրքիոյ բազմաթիւ ֆաղաֆացիներ պատրաստ են դիմագրաւելու այս երկիրին անցեալը եւ կառավարութեանէն կ'ակնկալ են, որ անկասկած է՝ դժուարին է՝ ցաւալի համարտութիւն մը ընդունի»:

Խմբաւորումները միջազգային համայնքի ներկայացուցիչներուն կոչ ուղղեցին ներկայ գտնուելու Ապրիլ 24ի ոգեկոչական ձեռնարկներուն, որոնք կազմուած են Իսթանպուլի մէջ:

«Հրաւիրած ենք կառավարութիւններ եւ ոչ-կառավարական կազմակերպութիւններ միաժամանակ, որպէսզի միանան մեզի համաշխարհային ողբերգութեան մը եւ մարդկութեան դէմ ռիթի մը այս պատմական հարիւրամեակին», ըսաւ Ուիթթըն: «Կալիփոլի ոգեկոչումին ներկայացուցիչները դրկող կառավարութիւնները, մասնաւորապէս, պէտք է պահովեն ներկայացուցիչներու առաջումը Իսթանպուլի Հայոց Ցեղասպանութեան ոգեկոչումին»:

Ցեղասպանութիւնը ռիթի կը նկատուի ըստ միջազգային օրէնքի եւ կը սահմանուի որպէս էթնիկ, ցեղային, կրօնական կամ ազգային խումբի մը դիտաւորեալ եւ համակարգուած մասնակի թէ ամբողջական կործանումը ըստ 1948ի ցեղասպանութեան համաձայնագրին: Մինչդէռ կոտորածներով եւ տեղահանութեամբ իրագործուած հայ բնակչութեան կործանումը տեղ ունեցած է համաձայնագրէն առաջ, օսմանեան իշխանութիւններուն դիտաւորեալ եւ համակարգուած գործողութիւնները անտարակայն 1948ի սահմանումին կը համապատասխանեն: Օսմանեան կայսրութեան հայ բնակչութեան դէմ գործուած ու միջազգայնօրէն անօրինական արարքներուն հանաչումը առաջին ֆայլը պէտք է դառնայ կոտորածներու վերապրողներուն եւ անոնց շառաւիղներուն հանդէպ թրփական կառավարութեան պարտաւորութիւնները կատարելու համար՝ միջազգային օրէնքի լոյսին տակ:

Օրուան վարչապետ Թայիվի Հրտոդան 2014ին յայտնեց իր ցուակցութիւնները «վաղ 20րդ դարու ծի բին մէջ իրենց կեանքը կորսնցուցած հայերու» թռններուն, բայց խուսափեցաւ օսմանեան կառավարութեան դերը հանչնալէ այդ համակարգուած կորուստներուն մէջ: Թրքական կառավարութիւնը մերժած է հանչնալ հայերու կոտորածները որպէս ցեղասպանութիւն:

«Նախագահ Հրտոդան եւ վարչապետ Տաւրօզլու դեկավարի իրենց եզակի դիրքը օգտագործելու բարոյական պարտաւորութիւնը ունին՝ Թուրքիոյ ժողովուրդը առաջնորդելու համար դէպի մեր շրջանի ամենահին բնիկ համայնքներէն մէկուն գրեթէ ամբողջական կործանումին ընդունումը», ըսաւ Սենսէ վեր: «Մենք հպարտօրէն պիտի կանգնինք որպէս Թուրքիոյ քաղաքացիներ երբ կարենանք ըսել, թէ մեր կառավարութիւնը հեռախորթեան եւ հաշուետուութեան հանապարհ մը բացած է, որ բոլորիս թոյլ պիտի տայ յառաջանալ ի վերջոյ»:

«Հրտոդան պէտք է կիրարկէ իսլամական այն սկզբունքները, որոնք ըստ իրեն զայն կ'առաջնորդեն քաղաքականութեան անդին, եւ հիշող քայլը կատարէ Հայոց Ցեղասպանութիւնը հանչնալու եւ ներողութիւն խնդրելու կապակցութեամբ», ըսաւ Ուիլսոնը: «Այս խնդրին մէջ առաջնորդող ըլլալ կը հեռանակէ բացայայտօրէն ընդունիլ անցեալը, առանց քաղաքական զիջումներ ակնկալելու հայերէ»:

Խումբերը նաեւ կոչ ուղղեցին թրքական կառավարութեան, որ վստահութիւն ստեղծող միջոցներու դիմէ անդրադառնալու համար այն դէպքերուն, որոնց ողբերգական ու անաւոր բնոյթը ընդունած է եւ որոնք հայկական բնակչութեան գրեթէ ամբողջական բնաջնջումին առաջնորդած են: Կառավարութեան հնարաւոր միջոցառումներուն կարգին կը գտնուի անկախ յանձնաժողովի մը հաստատումը՝ պետականօրէն ֆինանսաւորուած հիմնադրամով, որ յառաջիկայ 10 տարիներուն 100 հայկական եկեղեցիներ եւ կաթոլիկ վերականգնէ երկրի տարածքին: Յանձնաժողովը պէտք է գործակցի թուրք եւ հայ հարտապետներու հետ, որոնք կարենան հետազօտել, ընտրել եւ նախագծել այս կարեւոր ժառանգական վայրերուն վերականգնումը:

«Իր փոքրամասնական հայ բնակչութեան եւ վերջինիս դարաւոր հաստատութիւններուն գրեթէ ամբողջական բնաջնջումէն 100 տարի ետք, երկրի հայկական ժառանգական վայրերու վերականգնումը բան մըն է, որուն թրքական կառավարութիւնը կրնայ ձեռնարկել», ըսաւ Project 2015ի վարչութեան անդամ Նէնսի Գրիգորեան: «Նմանօրինակ շարժում մը հաստատման փոխանորդը պիտի չըլլար, բայց բարի կամեցողութիւն պիտի ցուցաբերէր՝ անցեալի կառավարութիւններու թույլ տուութեամբ անխոհեմօրէն քանդուածը վերահաստատելու ուղղութեամբ»:

Հայոց Ցեղասպանութեան բննարկումը խորապէս զգայուն նիւթ մըն է Թուրքիոյ մէջ, ուր բրէական հետապնդումի ենթակայ է: Թրքական կառավարութիւնը լրագրողներ, գրագէտներ եւ ակադեմիականներ դատի տուած է՝ ցեղասպանութեան ակնարկելու պատճառով: Սակայն, ցեղասպանութեան անցեալ ոչ եկոչումները Իսթանպուլի մէջ ընթացած են առանց միջադէպերու՝ քաղաքացիական ոստիկանութեան պաշտպանութեան տակ: Այսուհանդերձ, Պիլկի համալսարանը ջնջած է գիտաժողով մը, որ ծրագրուած էր գուգադիպելու հարիւրամեակին, ըստ երեւոյթին՝ Թուրքիոյ մէջ ցեղասպանութեան ակադեմիական բննարկումը չափազանց վիճարարոյց գտնելով: Թէեւ գիտաժողովին կազմակերպիչները այժմ

գայն վոլտադրած են Պողոսյանի համալսարանը, անոր ջնջումը Պիլիի համալսարանին կողմէ դառն յի
եցում մըն է նորօրեայ ցեղասպանութեան ժխտումին ու իր հետեւանքներուն մասին:

DurDe Թուրքիոյ քաղաքացիական եւ մարդկային իրաւանց առաջատար կազմակերպութիւններէն է,
որ կը պայքարի ցեղապաշտութեան, ազգայնականութեան եւ ատելութեան ռեժիմներու դէմ: Ակտիւստ
ցանց մըն է, որ վերջին տարիներուն կարեւոր դեր ունեցած է Իսթանպուլի Հայոց Ցեղասպանութեա
ն ոգեկոչումներու կազմակերպութեան մէջ: Project 2015 ԱՄՆ գտնուող ոչ-
շահաբեր կազմակերպութիւն մըն է, կազմուած՝ հայերու, թուրքերու եւ ամերիկացիներու կողմէ, որ կ
ը քաջալերէ համաշխարհային մասնակցութիւնը Իսթանպուլի ոգեկոչական ձեռնարկներուն:

Project

**2015ի եւ ծրագրուած ոգեկոչական ձեռնարկներուն մասին յաւելալ տեղեկութիւններու
ւ համար, այցելեցէ՛ք՝**

<http://www.armenianproject2015.org/>

Ֆէյսպուք՝ <https://www.facebook.com/ArmenianProject2015>

Հետեւեցէ՛ք Թուիթըրի վրայ՝ [@2015_Project](https://twitter.com/2015_Project)

Գրեցէ՛ք հարցումներու համար՝ armenianproject2015@gmail.com

DurDeի մասին յաւելալ տեղեկութիւններու համար, այցելեցէ՛ք՝

<http://www.durde.org>

Ֆէյսպուք՝ <https://www.facebook.com/yuzyllik.yuzlesme>

Հետեւեցէ՛ք Թուիթըրի վրայ՝ [@DurDeTr](https://twitter.com/DurDeTr)

Հայոց Ցեղասպանութեան մասին տեղեկութիւններու համար, այցելեցէ՛ք՝

<http://www.armenian-genocide.org/genocidfaq.html>

Յաւելալ տեղեկութիւններու համար, հանցէ՛ք կապուիլ՝

Իսթանպուլի մէջ՝ Լեւենթ Սենսեվէրի հետ (թրքերէն, անգլերէն)՝ +90 (534) 394 64 77

(բջջային) կամ բարեկամացէ՛ք՝ [Facebook.com/levent.sensever](https://www.facebook.com/levent.sensever)

Իսթանպուլի մէջ՝ Սառա Լիա Ուիթսոնի հետ (անգլերէն, հայերէն, արաբերէն)՝ +1-718-362-0172

(բջջային), sarahleahwhitson@yahoo.com կամ հետեւեցէ՛ք Թուիթըրի վրայ՝ [@sarahleah1](https://twitter.com/sarahleah1)

Իսթանպուլի մէջ՝ Նէնսի Գրիգորեանի հետ (անգլերէն, ֆրանսերէն)՝ +1-646-234-8529

(բջջային) կամ հետեւեցէ՛ք Թուիթըրի վրայ՝ [@nancykric](https://twitter.com/nancykric)

Լոս Անճելէսի մէջ՝ Ասլի Պալի (անգլերէն, թրքերէն)՝ +1-917-974-0907 (բջջային) կամ bali.asli@gmail.com: